

Rozeznawanie i decyzja w procesie towarzyszenia

Dni Duchowości Rodziny Salezjańskiej – 18-21 stycznia 2018

Juan Crespo sdb

Struktura konferencji:

1. Ustawienie tematu w kontekście Wiązanki	1
2. Naucz nas towarzyszyć życiu młodych ludzi!.....	3
3. O jakim towarzyszeniu mówimy?	5
4. Relacja duszpasterska	7
5. Naucz nas rozeznawać Twoją obecność w życiu młodych ludzi!	10
6. Podstawowa zasada (obserwować i trafiać w "serce")	14
7. Znaki rozeznawania duchowego. Zdolność stawiania czoła życiu	17
8. Duchowa dynamika wezwania powołaniowego	19
9. Rozeznawanie wymaga pośrednictwa i praktycznych narzędzi	20
10. Podsumowanie	23

Jestem wdzięczny za zaproszenie do wzięcia udziału w refleksji tych Dni Duchowości Rodziny Salezjańskiej. Zastanawiamy się nad tematem o znaczeniu charyzmatycznym. Nasze powołanie do świętości i wierność Bogu zobowiązuje nas do przejścia z młodzieżą drogi wzrostu wiary i powołania.

Zostałem poproszony o przedstawienie referatu na temat "rozeznawania i decyzji w procesie towarzyszenia", w celu znalezienia ścieżek refleksji nad Wiązanką Przełożonego Generalnego na ten rok 2018 oraz w świetle najbliższego Synodu Biskupów "Młodzież, Wiara i Rozeznawanie Powołaniowe".

Wypowiedź na proponowany temat jest wynikiem osobistych przemyśleń i doświadczeń zespołowych, formując pracowników duszpasterstwa młodzieżowego w zakresie towarzyszenia młodzieży.

Prezentacja odbędzie się w kolejności wskazanej w "strukturze konferencji". Perspektywa jest duszpasterska i formacyjna, nawet jeśli nie możemy zignorować pewnej refleksji, patrząc na podstawę tej posługi dla duszpasterstwa młodzieży. Przedstawiony materiał wraz z przypisami jest szeroki, ale wykład będzie krótszy.

1. USTAWIENIE TEMATU W KONTEKŚCIE WIĄZANKI

Opowiadanie ewangeliczne jest odpowiednie do słuchania i rozeznawania: „**pielęgnowujemy sztukę słuchania i towarzyszenia**”, z błaganiem: „**Panie, daj mi tej wody**” (J 4,15).

Jezus ukazuje się jako mistrz w sztuce słuchania i rozeznawania przy towarzyszeniu. Jego oczy i uszy dosięgały głębi osoby. Jezus ma zdolność widzenia tego, czego my nie widzimy, słyszenia tego, czego nie słyszymy, i rozeznawania wyraźnie tego, czego nie osiągamy: "Jeszcze nie pojmujecie i nie rozumiecie, tak otępiały macie umysł? Macie oczy, a nie widzicie; macie uszy, a nie słyszycie?" (Mk 8, 17-18).

W Starym Testamencie prorocy Jeremiasz i Ezechiel przypisują tę ślepotę i głuchotę niewrażliwości, uporowi i buntowi ludu wobec Boga (Jr 5,21, Ez 12,2).

Mówiąc o rozeznawaniu duchowym, uznajemy że:

- Nie odpowiadamy na tę propozycję: słuchanie, towarzyszenie i rozeznawanie. Nasze uszy, nasze oczy i nasza wrażliwość muszą zostać przemienione;

- Ale Pan zaprasza nas do zdejmowania butów przed Jego Tajemnicą i przed tajemnicą, która jest ukryta w każdym człowieku, który otwiera swoje serce.

Ta misja, której się towarzyszy, jest „ziemią świętą” (por. Wj 3,5) bliskości, która jednocześnie uzdrawia, uwalnia i zachęca do dojrzewania życia chrześcijańskiego młodzieży (por. EG 169).

Aby zmierzyć się z tym tematem, musimy zacząć od kilku stwierdzeń i pytań, które mogą być przedmiotem większego uszczegółowienia:

1. Praktykowania i relacji towarzyszenia uczy się w działaniu i modlitwie (Słowo), ale wymagają wiedzy, umiejętności, sztuki i mądrości. Ta posługa kościelna obejmuje towarzyszącego i tego, któremu się towarzyszy, w zróżnicowanej jedności.
2. Towarzyszenie duchowe jest dzisiaj konieczne i odpowiednie w duszpasterstwie procesów i w nowym paradygmacie wtajemniczenia chrześcijańskiego młodych, w rozeznawaniu powołaniowym i formacji do różnych stanów życia.
3. Podstawowe aspekty towarzyszenia („Kierownictwo duchowe”):
  - a. osoba towarzyszącego („uprawnione pośrednictwo”),
  - b. osoba, której się towarzyszy (dyspozycyjna wolność),
  - c. świadomość obecności i działania łaski Bożej po obu stronach,
  - d. relacja rozgrywana w sposób wierny i uczciwy,
  - e. cel: rozeznawać wzrost życia Bożego w osobie, decyzje i opcje życiowe zwykłe czy fundamentalne.
  - f. towarzyszenie zwraca nas do właściwej relacji z Bogiem, z nami samymi i z innymi.
4. Około połowy XX wieku „kierownictwo duchowe” przeszło głęboki kryzys, tracąc prestiż i wartość w sumieniu wierzących. Przyczyniły się do tego przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne w Kościele. W przeszłości ważny był autorytet „kierownika duchowego”, a dzisiaj decydujemy się szanować osobę jako istotę relacyjną i otwartą na transcendencję.
5. Odzyskanie i aktualizacja „kierownictwa duchowego”, jako mądrości Kościoła, jest konsekwencją kilku czynników, w tym: wkładu nauk humanistycznych w proces wiary, nowej jednolitej wizji osoby Soboru Watykańskiego II, odnowy teologii i egzegezy biblijnej oraz potrzeb kultury młodzieżowej.
6. Przemiany kulturowe wymagają integracji wiary jako daru i wymagań antropocentryzmu kulturowego. Osoba z odpowiedzialną wolnością i autonomią, z osobistym sumieniem (subiektywność) i zmysłem etyczno-moralnym, skłania się ku Bogu. Jednak ten ludzki dynamizm nie jest w stanie osiągnąć daru, jaki Bóg daje z siebie ludzkości i każdemu człowiekowi w Jezusie Chrystusie.
7. Charyzmatyczną misją jest wychowanie i wprowadzanie młodych ludzi w życie Boże w stylu Jezusa Chrystusa, Dobrego Pasterza. Nasi założyciele byli w stanie zaproponować „kierownictwo duchowe” wraz z praktyką Systemu Prewencyjnego oraz z życiem wspólnotowym i wychowawczym, w kontekście relacyjnym, który promował drogę ku świętości. Osobista uwaga realizowała się w tym kontekście miłości („amorevolezza”).
8. Charyzmat salezjański wciela towarzyszenie osobiste w twórczą i pedagogiczną dynamikę Systemu Prewencyjnego, w służbę wychowania i w rozwój powołania chrześcijańskiego młodego człowieka, z konkretnymi zasobami i postawami: obecność wychowująca, troska o dobro młodego człowieka i uważność na jego osobę, dbając o życie Boże (por. Sb 11,24nn), środowisko młodzieżowe rodzinne, relacje oparte na zaufaniu, procesy wychowawcze, kreatywność w podejmowaniu decyzji, bogata pedagogika pośredniczona przez łaskę itp.

9. Dlatego słuchanie i rozeznawanie prowadzą nas na nowo do ducha Systemu Prewencyjnego i Oratorium: strzec serca młodych ludzi, przygotowywać ich na przyjęcie Boga i zaoferować im środki, aby łaska mogła żyć w ich życiach pełnych nadziei i aby mogli dokonywać wyborów i podejmować najodpowiedniejsze decyzje w swoim życiu.

2. NAUCZ NAS TOWARZYSZYĆ ŻYCIU MŁODYCH LUDZI!

Z Samarytanką prosimy: Panie, daj nam wodę, która wypływa z życia wiecznego! Naucz nas towarzyszyć, być towarzyszami i towarzyszkami współczującymi (cum-pan-ire).

Towarzystwo przypomina nam obrazy biblijne i eklezjalne o mocnym wydzwiku charyzmatycznym: Bóg jest pasterzem Izraela, a Jezus nowym pasterzem Królestwa. W Kościele znajdują się świadkowie, towarzyszący i wprowadzający w tajemnicę Boga (mistagodzy).

Ta posługa była praktykowana i przekazywana przez mistrzów duchowych (Święty Ignacy, Święta Teresa, Święty Jan od Krzyża, Święty Franciszek Salezy...)¹. Z ich osobistego doświadczenia zaktualizowali dla swoich czasów to, co mistrzowie poprzednich stuleci wprowadzali w życie². Dlatego też „kierownictwo duchowe” należy do najlepszej tradycji Kościoła, zachowanej w historii: i było ono, wraz z modlitwą, najczęściej stosowanym pośrednictwem dla doskonalenia chrześcijańskiego i poszukiwania woli Bożej.

W tym sensie widzimy, że w historii istnieje „przed” i „po” Soboru Trydenckiego i duchowych prądów XVI wieku, dotyczących rozeznawania i kierownictwa duchowego.

Ta posługa kościelna ma te dwa bloki w czasie w momencie rozpatrywania; być może tworzymy trzeci blok historyczny³, aktualizując go w terażniejszości.

W swoim śnie z dziewiętego roku życia Janek Bosko słucha: „Oto twoje pole, oto gdzie masz pracować; bądź pokorny, silny, wytrzymały, a to, co w tej chwili dzieje się ze zwierzętami, ty masz uczynić dla moich dzieci”.

Nasi założyciele wzrastali na tej duchowej glebie (humus spirituale) wiary, pod opieką ludzi, którzy w swoim życiu uznawali dzieło Boże. W ten sposób nauczyli się być uległymi Bogu i pośrednictwem Kościoła. W ten sposób, będąc tymi, którym towarzyszą, nauczyli się synowskich i braterskich uczuć, a jako towarzyszący praktykowali ojcostwo i macierzyństwo duchowe.

Aż do Soboru Watykańskiego II kierownictwo duchowe było posługą duszpasterską, wyłącznie dla kapłanów, co oddawały wyrażenia „troska o dusze” i „ojciec duchowy”, łączącą się w większości przypadków z sakramentem pojednania.

W tradycji salezjańskiej towarzystwo było uprzywilejowanym elementem; było obecne jako autentyczna cecha pedagogiki i duchowości Księdza Bosko i Matki Mazzarello; i zostało wprowadzone w duszpasterstwie młodzieżowym pod różnymi nazwami: małe

---

¹ Por. F. PERAZA LEAL, *Acompañamiento y paternidad espiritual en san Juan Bosco*, CCS, Madrid 2011, 18-31.

² W duchowym nurcie *Devotio Moderna* późnego średniowiecza, Jan Gerson (1363-1429) i Tomasz à Kempis (1380-1471) mówią o *discretio spirituum* i *probatio spirituum*. Por. W. LOVE ANDERSON, *The Discernment of Spirits. Assessing Visions and Visionaries in de Middle Ages*, Mohr Siebeck, Tübingen 2011, 49-50. Reguły rozeznawania z ćwiczeń duchowych Ignacego były inspirowane *Imitación de Cristo* i innymi pismami tego czasu. Rozeznawanie, jakie Święta Teresa robi w *Twierdzy wewnętrznej (Castillo Interior)*, nawiązuje do „trzeciego alfabetu” Francisco de Osuna i innych duchowych ksiązek swego czasu.

³ Por. ANDRÉ LOUF, *Generati dallo Spirito. L'accompagnamento spirituale oggi*, Edizioni Qiqajon, Magnano 1992. Autor analizuje nową sytuację religijną młodzieży i towarzystwa duchowego od Soboru Watykańskiego II jako moment Ducha Świętego we wspólnocie chrześcijańskiej.

spotkania w środowisku, rozmowa wychowawcza, towarzyszenie w grupie młodzieżowej, kierownictwo duchowe, spotkanie sakramentalne...⁴.

Ten żywotny korzeń jest rzeką „żywej wody”, która dociera do nas z zapachem wiary Kościoła. Możemy stwierdzić, że znajdujemy się w nowym momencie, w którym ponownie dostrzegamy znaczenie towarzyszenia i rozeznawania duchowego w naszej kulturze i w naszym momencie historycznym.

Ta posługa dociera do nas jako Rodziny Salezjańskiej po długiej podróży.

Gdzie jesteście? Jaka to była droga w ostatnich latach?

Można powiedzieć, że w XX wieku kierownictwo duchowe było obecne w wyobraźni duszpasterskiej, ale nie była to praktyka, o którą dbano i odnawiano. Duszpasterstwo środowiskowe, to wychowawcze, kulturowe i sakramentalne wypełniało zadanie duszpasterskie; i w niektórych miejscach drogi wiary były obecne w sposób znakomity.

Osobiste towarzyszenie było jednak zaniedbywane, do tego stopnia, że uznawało się je za obce charyzmatowi salezjańskiemu⁵. Jednakże zawsze istniała jakaś dobra praktyka, nawet jeśli zredukowana, dotycząca tej posługi kościelnej w Rodzinie Salezjańskiej, związana z konkretnymi ludźmi i środowiskami⁶.

Naszym zdaniem, X Tydzień Duchowości Rodziny Salezjańskiej (23-29 stycznia 1983 r.) był pierwszym poważnym i wyraźnym podjęciem tego tematu po odnowie Soboru Watykańskiego II i KG XX SDB. Opublikowane refleksje odnosiły się do Wiązanki Przełożonego Generalnego: *Promujemy chrześcijańską dojrzałość osób i wspólnoty poprzez odnowienie i intensyfikację, w stylu salezjańskim, doświadczenia formacyjnego Kierownictwa Duchowego*. Wystąpienia podkreślały działanie duszpasterskie kierownictwa duchowego jako oryginalne doświadczenie formacyjne ducha salezjańskiego oraz jako niezbędną pomoc w osiągnięciu dojrzałości chrześcijańskiej w życiu codziennym wszystkich młodych ludzi. Zastosowanie kierownictwa duchowego w Systemie Prewencyjnym, z wielością form i stopni intensywności, jest oryginalną cechą charyzmatu salezjańskiego. Stwierdzono jednak, że Kierownictwo Duchowe wymaga wysokiego stopnia życia duchowego i zapału duszpasterskiego ze strony wspólnot i członków RS.

Później doszło do pewnego uśpienia, mniej lub bardziej świadomego i ze sporadycznymi wyjątkami w Rodzinie Salezjańskiej, aż do dwóch ostatnich Kapituł Generalnych SDB (XXVI i XXVII) i FMA (XII i XIII) oraz odnowionego Projektu Apostolskiego SSW. Cztery seminaria Dykasterium Duszpasterstwa Młodzieży SDB, działania w obszarze Duszpasterstwa Młodzieży FMA, nowy dokument *Ramy odniesienia Duszpasterstwa Młodzieży* i inne lokalne inicjatywy były i nadal są obietnicą odnowy Towarzystwa Duchowego młodym ludziom w charyzmacie salezjańskim. Z pewnością Papieski Uniwersytet Salezjański (UPS), Papieski Wydział Nauk o Wychowaniu „Auxilium” oraz inne instytucje uniwersyteckie i duszpasterskie Rodziny Salezjańskiej prowadziły kursy i publikowały cenne refleksje, które nie zawsze były brane pod uwagę i nie wiedziano, jak je wykorzystać.

---

⁴ Por. P. BRAIDO, *D. Bosco, sacerdote en el siglo de las libertades* (Vol. 2), Disdascalia, Argentina 2009, 408-409; F. PERAZA, F., *Acompañamiento y paternidad espiritual en San Juan Bosco*, CCS, Madrid 2011; A. GIRAUDO, *D. Bosco, Maestro de vida espiritual. Servid al Señor con alegría*, CCS, Madrid 2012.

⁵ KG XXI (SDB) z roku 1978: „zauważa się bolesny brak mistrzów i przewodników życia duchowego” (nr 249). I KG 27 z 2014 roku stwierdza, że „zajmując się młodzieżą, kładziemy nacisk jedynie na zapewnienie im odpowiedniego poziomu życia materialnego, a zaniedbujemy ich życie duchowe i ich powołanie” (n. 27).

⁶ Na KG XXIII (1990), *Kształcenie młodych ludzi w wierze, zadanie i wyzwanie dla wspólnoty salezjańskiej dzisiaj*, mówi się wyraźnie, być może po raz pierwszy po KG XX, o towarzyszeniu jako „osobistej relacji z młodym człowiekiem” i o potrzebie osobistej uwagi u młodych ludzi. W numerach 284-289 KG zachęcała salezjanów do dyspozycyjności i zaoferowała pewne wskazówki oparte na „bezspornej ważności osobistego towarzyszenia” (284): pogłębiać styl salezjańskiego towarzyszenia, przygotować się do osobistego prowadzenia, zalecając to szczególnie dyrektorom, otwierać domy rekolekcyjne dla młodych ludzi, sprzyjać osobistemu spotkaniu z młodym człowiekiem w Sakramencie Pojednania, i zachęca inspektorów do „przygotowania salezjanów do tej posługi, tak ważnej w pedagogii salezjańskiej” (289).

Z okazji 50-lecia kanonizacji Dominika Savio, w 2004 roku, ks. Pascual Chávez zaproponował w Wiązance na 2004 rok prawdziwe wyzwanie: *Zaproponujmy wszystkim młodym ludziom z przekonaniem radość i zaangażowanie świętości jako „najwyższą miarę zwyczajnego życia chrześcijańskiego”*. W komentarzu stwierdzał:

„Musimy przejść (...) od proponowania modeli do towarzyszenia jako prawdziwi przewodnicy życia duchowego młodych; od towarzyszenia do asystencji poprzez tworzenie warunków osobistych i środowiskowych, jako mikroklimatu, gdzie mogą kiełkować, dojrzewać i owocować wielkie wybory życiowe. Osobiste przekonanie Księdza Bosko było takie, że bez kierownictwa duchowego nie zrealizowałyby niczego dobrego. Z tego powodu chciał być dla swoich młodych ludzi przewodnikiem duchowym, który entuzjazmował, wskazywał, angażował, kierował i poprawiał”⁷.

Pedagogika towarzyszenia, w kontekście Systemu Prewencyjnego, daje nam większą jasność i jakość ewangelizacyjną. Wysiłki refleksyjne, inicjatywy formacyjne i doświadczenia duszpasterskie z ostatnich dziesięciu lat dostarczają nam, naszym zdaniem, prawdziwych ram odniesienia, które umożliwiają nam stworzenie przestrzeni dla „towarzyszenia duszpasterskiego i formacyjnego” z kreatywnością i głębią w rozległym i zróżnicowanym obszarze Rodziny Salezjańskiej⁸.

Salezjańskie duszpasterstwo młodzieżowe jest szczególnie wspierane przez to przebudzenie Ducha Świętego.

3. O JAKIM TOWARZYSZENIU MÓWIMY?

Ale o jakim towarzyszeniu mówimy? Z pewnością nie jest to jakiegokolwiek towarzyszenie. W naszym charyzmacie mówimy o towarzyszeniu wychowawczym, formacyjnym i duchowym: jest ono wychowawcze, ponieważ jest duchowe, i jest duchowe jako wychowawcze. Jest formacyjne w tym, że jest zgodne z wierzącą strukturą osobowości. Ale to, co definiuje towarzyszenie duchowe i wychowawcze, to znaczenie i orientacja teologiczna.

Strukturalnym i zasadniczym ośrodkiem towarzyszenia i rozeznawania duchowego jest Tajemnica Trynitarnego Boga, z konsekwentnym zrozumieniem osoby ludzkiej w jego zbawczej ekonomii. Bóg daje siebie i wciela się w osobę ludzką, swój obraz i w stanie Syna, jako łaska i doświadczenie wiary, w miłosiernej i uzdrawiającej miłości, którą przekazuje Duch Święty.

Edukacyjne i duchowe towarzyszenie jest znaczącym pośrednictwem w tym wydarzeniu Tajemnicy Bożej, w pełni objawionym w życiu, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa i realizuje się w Jego ludzie poprzez działanie Ducha Świętego. Kościół jest depozytariuszem tego daru, w taki sposób, że towarzyszenie wypełnia się w jego imieniu i jest widzialnym wyrazem jego misji ewangelizacyjnej w służbie Bożemu planowi zbawienia.

---

⁷ Pascual CHÁVEZ, *Comentario del Rector Mayor al aguinaldo 2004*, CCS, Madrid 2004, 12; Cf. IB. *Queridos salesianos ¡Sed Santos!*, CCS, Madrid 2002, 21; IB. *“Da mihi animas, caetera tolle”*. *Identidad carismática y pasión apostólica*, CCS 2006, 46; IB. *«Señor queremos ver a Jesús»*. *A imitación de D. Rua, como discípulos auténticos y apóstoles apasionados, llevamos el Evangelio a los jóvenes*, CCS, Madrid 2010, 14-21.

⁸ Por. F. Attard – M.A. García (a cura di), *L’accompagnamento spirituale. Itinerario pedagogico spirituale en chiave salesiana al servizio dei giovani*, Elledici, Torino 2014; P. Ruffinatto – M. Séide, *Accompagnare alla sorgente in un tempo di sfide educative*, LAS, Roma 2010; E. Alburquerque., *El Acompañamiento Espiritual en la Pastoral Juvenil*, CCS, Madrid 2013; Aa.v.v. *Acompañamiento en pastoral juvenil: Misión Joven*: Nros. 480-481, enero -febrero 2017; A. Mattheeuws, *Guidati dallo Spirito Santo*, Editrice Elledici TO, 2010.

Ale rozpoczynamy też od osoby jako tajemnicy miłości, stworzonej na Jego obraz i podobieństwo Syna. Oznacza to, że zaczynamy od tajemnicy Boga i jednocześnie tajemnicy osoby. Życie ludzkie jest bowiem uprzywilejowaną platformą dla wiary; „Bez niej życie nie może istnieć, ponieważ nie byłoby możliwe ani spotkanie, ani przyjaźń, ani pojednanie, ani miłość, nic z tego, co jest najważniejsze w naszej egzystencji”⁹.

Towarzyszymy więc młodemu człowiekowi jako tajemnicy miłości, powołanemu do komunii, z wrodzoną skłonnością do spełnienia i pragnieniem szczęścia.

Gdy umieszczamy przymiotnik „*duchowy*”, wskazujemy na treść i kierunek, w jaki podąża: rozumienie życia w świetle wiary i odpowiadanie na Boże powołanie¹⁰. Dlatego towarzyszenie wychowawczo-duchowe pomaga młodemu człowiekowi zrozumieć swoje życie z wiary i podejmować decyzje w odpowiedzi na Boże powołanie i dojrzałość ludzką.

Z tego wszystkiego można stwierdzić, że towarzyszenie może być postrzegane jako relacja pomocy duchowej, zasadniczo asymetrycznej i przyjaznej jednocześnie (porozumienie szacunku i dobra), której celem jest wspomaganie procesu rozeznawania, aby spersonalizować wiarę i humanizację osoby, której się towarzyszy, jako odpowiedź lub przyzwolenie na miłość Boga objawioną w Jezusie Chrystusie i która wzbudza Ducha Świętego w konkretnej strukturze osoby młodego człowieka.

W związku z tym relacja towarzyszenia powinna pomóc młodemu człowiekowi:

- w prawdziwym poznaniu i akceptacji siebie i swego otoczenia, swojej historii, swoich możliwości i swoich ograniczeń;
- w procesie bycia i stawania się osobą autonomiczną, wolną i odpowiedzialną;
- w wyrażaniu i pogłębianiu swego chrześcijańskiego doświadczenia, przede wszystkim odkrywając, jako życiowe doświadczenie, kim jest i co oznacza dla niego Bóg, Ojciec naszego Pana;
- w kształtowaniu sumienia moralnego i doświadczeniu modlitwy;
- w rozeznawaniu woli Bożej w jego życiu i otaczającej go rzeczywistości;
- w realizacji projektu życia odpowiedzialnego i w wierze;
- w procesie podejmowania decyzji powołaniowej opartej na prawdzie, sprawiedliwości i miłości.

Wyraźnie w charyzmacie salezjańskim „towarzyszenie wychowawcze i duszpasterskie” jest dla wszystkich młodych ludzi na różnych poziomach działania. Dlatego też angażujemy się w osobiste towarzyszenie procesom rozwoju¹¹.

Prawdą jest, że Duch Święty jest protagonistą rozeznawania, ale centrum uwagi znajduje się w osobie, której się towarzyszy, i w jej procesie przemiany, kiedy stoi szczerze przed samym sobą, przed rzeczywistością i przed Bogiem. Chociaż nie zawsze jest to jasne i świadome dla nastolatków i młodzieży, osoba towarzysząca jest tego pewna ze względu na swoją wiarę i osobiste doświadczenie.

Jest to więc relacja szczególnej pomocy, ponieważ włącza rozeznawanie w proces przemiany tych, którym się towarzyszy, i w doświadczenie osoby towarzyszącej.

---

⁹ A. Jiménez Ortiz, *La fe en tiempos de incertidumbre*, Madrid 2015, 55; Ib. *¿Cómo anunciar la experiencia cristiana a los jóvenes de hoy?: Proyección 184* (enero-marzo 1997) 55.

¹⁰ Por. L.M. García, *El libro del discípulo. El Acompañamiento Espiritual*, Mensajero-Sal Terrae, Santander 2011.

¹¹ Por. *Evangelii Gaudium*, 169-173.

Ramy te pomagają nam zrozumieć, że w towarzystwie są zaangażowane osoby, i skoncentrujemy się na dwóch aspektach: **relacjach** i **rozeznawaniu**.

4. RELACJA DUSZPASTERSKA

"Uważam, że towarzyszenie w życiu codziennym jest relacją całkowitej i duchowej pomocy, w której osoba się rozwija i dojrzewa w spójności, odpowiedzialności i wolności, aby odkryć w swoim życiu wolę Bożą i konkretnie ją wyrazić w zaangażowaniu ukierunkowanym na ofiarowanie życia i budowanie Królestwa "(Lola Arrieta).

"Towarzyszenie jest spotkaniem pomocy, w którym dochodzi do dialogu między osobami w celu rozwoju jednej z nich. Tak więc mamy do czynienia z wymiarem relacji interpersonalnej, której zadaniem jest pomóc drugiemu w rozwoju w kierunku pełnej dojrzałości jej chrześcijańskiego życia" (Giordanni Bruno).

Zdrowa relacja jest punktem wyjścia do dobrego towarzyszenia i kluczem do rozeznania.

Dobra jakość relacji pozwala wydobyć to, co najlepsze w osobie i powrócić do nierozwiązanych kwestii; ten aspekt nie może być pominięty w procesach rozeznania.

W tym celu my, osoby towarzyszące, musimy zapytać się o jakość i znaczenie naszych relacji poprzednich i obecnych. A to dlatego, że ta jakość i to znaczenie będą uwzględnione w praktyce towarzyszenia duchowego.

Wymiar relacyjny towarzyszenia jest szeroką kwestią, której nie jesteśmy w stanie omówić. Ograniczę się jedynie do zaproponowania schematu, który pomoże nam zorientować się w kwestii rozeznania, stanowiącej temat naszej konferencji.

Trzeba zauważyć, że relacja pomocy w towarzystwie ma swoją technikę, której każda osoba towarzysząca musi się nauczyć i respektować. Tutaj się nie improwizuje.

Specyficzna relacja towarzyszenia różni się od relacji kolokwialnej i zwyczajnej, utrzymywanej z młodzieżą w danym środowisku i w zajęciach grupowych (ta zwykle jest skażona różnymi "wadami"). Relacja pomocy obejmuje trzy ważne aspekty:

- **WIEDZIEĆ:** podstawa teoretyczna i jej związek z towarzystwem.

- **UMIEĆ BYĆ:** uwewnętrznienie (interioryzacja) żywotnych zachowań, kształtujących zdrową relację słuchania i rozeznania (pozycja egzystencjalna osoby towarzyszącej).
- **UMIEĆ DZIAŁAĆ:** wykorzystanie odpowiednich technik i specyficznych zdolności, by wzbudzić i nadać odpowiednią jakość rozeznaniu wewnątrz relacji.

LA RELACIÓN DE AYUDA EN EL PROCESO DE ACOMPAÑAMIENTO

Będziemy się trzymać tego schematu, który jest z pewnością znany większości z was i czytelników, a którego nie możemy i nie powinniśmy pomijać¹².

- **Podstawa teoretyczna i jej związek z towarzyszeniem (wiedzieć)**

Psychologia humanistyczna dostarcza nam odpowiednie i sprawdzone narzędzia do towarzyszenia duchowego i duszpasterskiego. Te umiejętności i te narzędzia występują w zdrowej tradycji duchowej, jak również w pedagogice systemu prewencyjnego.

Relacja pomocy zakłada pozytywną koncepcję osoby, posiadającej wrodzoną skłonność do przetrwania, rozwoju i samorealizacji. Osoba dysponuje odpowiednimi zasobami, które są niezbędne dla jej lepszego funkcjonowania i uzdalniają do rozeznania własnego życia.

Z tego punktu widzenia można wysnuć taką hipotezę: jeśli zostanie nawiązana odpowiednia relacja, osoba odkryje w sobie zdolności do własnego rozwoju i do indywidualnej zmiany w odniesieniu do siebie samej i innych.

Relacja pomocy stanowi naukę dla osoby towarzyszącej i dobrodziejstwo dla osoby, której się towarzyszy na polu rozeznania woli Bożej¹³.

- **Postawy życiowe w zdrowej relacji (umieć być)**

Relacja pomocy duchowej zakłada interioryzację i spontaniczne przyswojenie pewnych życiowych postaw przez osobę towarzyszącą¹⁴:

- Autentyczność, szczerłość i przystosowanie.
- Bezwarunkowe przyjęcie, dowartościowanie i pozytywne podejście.

¹² Istnieje bogata bibliografia w tym względzie. Por. C.R. ROGERS, *El proceso de convertirse en persona*, Barcelona 1986⁶; IB *El camino del ser*, Kairós, Barcelona 1987; J.C. BERMEJO, *Apuntes de relación de ayuda*, Sal Terrae, Santander 1998; IB. *Introducción al Counseling. Relación de ayuda*, Sal Terrae 2011; SAINT-ARNAUD, *La consulta pastoral de orientación rogeriana*, Herder, Barcelona 1972; R.R CARKHUFF, *The Art of Helping*, HRD Press Inc., 2009; J. SORIANO, *Relación de ayuda y comunicación*, en AA.VV., *hombre en crisis, y relación de ayuda*, Madrid 1986; TOMEU BARCELÓ, *Las actitudes básicas rogerianas en la entrevista de relación de ayuda*: Miscelánea Comillas Vol. 70, núm. 136 (2012) 123-160.

¹³ Por. L. CIAN, *I Metodi della direzione spirituale alla luce delle moderne scienze dell'uomo*, w: M. COGLIANDRO (coordinamento di), *La direzione spirituale nella Famiglia Salesiana*, dz. cyt., 151-180. Lektura, którą się zaleca.

¹⁴ Por. TOMEU BARCELÓ, dz. cyt., 123-160;

- Empatyczne zrozumienie (rezultat głębokiego i aktywnego słuchania). Empatyczna postawa jest postawą wymagającą i staje się czymś naturalnym, gdy się ją praktykuje i ćwiczy się w niej¹⁵.

• **Odpowiednie techniki i specyficzne umiejętności (umieć działać)**

Osoba towarzysząca dysponuje umiejętnościami, które pochodzą z nauk humanistycznych; ale posiada również inne, które są właściwe dla mądrości duchowej, pozwalając rozeznąć wolę Bożą. Rozeznanie rozpoczyna się tą samą relacją i tymi samymi umiejętnościami:

Najważniejsze z nich są ujęte w następującym schemacie:

- Umiejętność PRZYJĘCIA (postawa bezwarunkowej akceptacji)
- Umiejętność SŁUCHANIA:
  - Słuchanie wewnętrzne i zewnętrzne
  - Słuchanie aktywne i empatyczne
- Umiejętność ODPOWIEDZI:
  - Odpowiedź empatyczna
  - Odpowiedź odpowiednio sformułowana (odpowiedzi odruchowe)
- Umiejętność PERSONALIZACJI:
  - Umiejętność proszenia (pomoc w znalezieniu rozwiązań i rozeznaniu)
  - Pomoc w identyfikacji, sformułowaniu i interioryzacji
  - Identyfikacja

Identyfikacja owoców (związek z rozeznaniem duchowym): pewność siebie, pokora i prawda, przyjęcie rzeczywistości, autonomia, dobre uczynki, większe wsłuchanie się w Boga, wzrastanie w cnotach...

"Aktywne słuchanie" jest aktem miłości, która leczy rany¹⁶, pomaga przezwyciężyć trudności, motywuje do poznania siebie i prowadzi do lepszego poznania prawdy o sobie. Osoba wysłuchana czuje, że jest szanowana i może rozpocząć zdrowy proces samoświadomości. Akceptacja osoby i wysłuchanie jej rozszerzają serce, w którym mieści się pragnienie i tęsknota za Bogiem. Kiedy dana osoba czuje się wysłuchana, nabywa samodzielności i większego poczucia tożsamości: w ten sposób będzie w stanie sama odpowiedzieć na pojawiające się pytania, kryzysy, rozwój powołania... To zachodzi przed rozeznaniem, ale również do niego przygotowuje.

W słuchaniu duchowym mamy do czynienia ze zbawczą dynamiką Bożą, ponieważ w głębi ludzkiego serca znajduje się wiele z Boga, co potrzebuje rozkwitu.

Te techniki psycho-pedagogiczne nie działają na zasadzie terapii w towarzystwie, ale jako elementy relacji, pośrednictwa w działaniu Ducha, pozostając w służbie procesu duchowego osoby, której się towarzyszy, i ulepszenia osoby jej towarzyszącej.

---

¹⁵ En conveniente comprender las partes de la empatía: identificación, repercusión, incorporación y separación. Los efectos de la comprensión empática son beneficiosos para ambas partes: suscita sentimientos y experiencias relevantes, estimula la autoexploración, favorece la autoconfrontación, genera autoestima, valoración y dignidad propia, facilita la aceptación de sí mismo/a, etc.

¹⁶ Por. JOSÉ CARLOS BERMEJO, *La escucha que sana: dialogo en el sufrimiento*, San Pablo, 2002.

Relacja pomocy znajduje zastosowanie w duszpasterstwie i na innych polach¹⁷; ale w towarzyszeniu realizuje się w *dialogu i rozmowie indywidualnej* jako główne narzędzie. Kiedy w grę wchodzi "rozeznanie ducha", konieczne są inne umiejętności i postawy, które są związane z "działaniem" Boga, jak to zobaczymy¹⁸.

5. NAUCZ NAS WYBIERAĆ TWOJĄ OBECNOŚĆ W ŻYCIU MŁODZIEŻY! PANIE, SPRAW, BY MŁODZI UMIELI ROZEZNAĆ TWOJĄ OBECNOŚĆ I TWOJĄ PRZYJAŹŃ!

Przybliżamy się do tej "nauki serca" zawartej w samej głębi tajemnicy osoby, otwierając się na życie Ducha, czyniąc to z modlitewnym błaganiem Samarytanki.

Rozeznanie jest konieczne, ponieważ życie jest znaczone dwuznacznością i trudnymi sytuacjami, jak również – poczuciem pewności i określonymi przekonaniem moralnymi. Rozeznanie jest konieczne nie tylko dla rozróżnienia między dobrem i złem, ale także między różnymi rodzajami dobra. Nie za każdym dobrem musi iść dana osoba, niektóre jego rodzaje powinny tylko być uznane i podziwiane u innych. U Boga życie ma swój porządek i "dyscyplinę". Ale rozeznanie jest także konieczne do przyjrzenia się, pod kątem woli Bożej, pomyłkom i błędom.

Osoba towarzysząca uczy i pomaga w umiejętności interpretowania stanów ducha i najgłębszych poruszeń Ducha Bożego. Rozeznanie przejawia się w wewnętrznych momentach (emocjonalnych i duchowych) idących w różnych kierunkach, do czasu, kiedy któryś z nich nie utwali się w świadomości do tego stopnia, że stanie się własny i najlepiej będzie wyrażać wolę Bożą¹⁹.

Z drugiej strony, pragnienie Boga zakorzenia się w pragnieniach ludzkich, i jednocześnie łaska – w dążeniach natury ludzkiej. Ta popycha i wzrasta, podobnie jak ziarno między chwastami.

Musimy wyraźnie stwierdzić, że rozeznanie jest nauką serca, przyjmowaną w słuchaniu Słowa Bożego, w spotkaniu z nim i w spotkaniach interpersonalnych. Towarzystwo jest samo w sobie historią zbawienia, w której Bóg "uwodzi" (por. Jr 20,7) i gdzie Jezus staje się drogą, prawdą i życiem (Łk 24,17).

5.1. Podejście do rozeznania duchowego

Działanie związane z rozeznaniem, z łac. "discernere", odnosi się do analizy, rozróżnienia, przeegzaminowania i umiejętności opowiedzenia się za tym, co jest przedmiotem analizy. Jest to działanie rozumowe i emocjonalne w perspektywie pewnego rozstrzygnięcia.

Grecki termin "diakrino" (διακρίνω) oznacza "zdawać sobie sprawę", "zdeteminować się", "oddzielić" jedną rzecz od drugiej, aby wiedzieć, jak działać; od tego słowa pochodzi "kryzys".

---

¹⁷ La relación de ayuda centrada en la persona se aplica a entrevistas relacionadas con profesionales de la educación, de la salud, de la acción pastoral (gobierno, consulta y formación pastoral, enseñanza teológico-espiritual...) y de la escucha espiritual (Ejercicios espirituales, confesión, acompañamiento espiritual...).

¹⁸ Por. E. MONTALT, *El consejero espiritual*, Desclée de Brouwer, Bilbao 2010; S.A. GARCÍA SAN EMETERIO, *El acompañamiento, ministerio de ayuda*, Paulinas, Madrid 2001; F. PERAZA LEAL, *Discernimiento, asesoría, animación y dirección espiritual*, Centro Salesiano de Formación permanente, Quito 2009³.

¹⁹ Las Reglas de discernimiento de los EE de San Ignacio ofrecen una sabia metodología de discernimiento. Es conveniente conocer esta sabiduría de la Iglesia. Por. J. GUILLET, *Discernement des esprits*, en *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique*, t. III, 1222-1291; M. RUIZ JURADO, *El discernimiento espiritual. Teología, historia, práctica*, BAC, Madrid 1994; TIMOTHY M. GALLAGHER, *The discernment of Spirits. An Ignatian Guide for Everyday Life*, The Crossroad Publishing Company, New York 2015 [traducción: *Discernimiento de espíritus. Guía ignaciana para la vida cotidiana*, Barcelona, Herder 2016].

Św. Paweł często mówi o badaniu Pism. Przy wielu okazjach używa greckiego słowa *diakrino*, zachęcając do przyłgnięcia do objawionego orędzia (por. 1Tes 5,20-21; 1Kor 6,2; 9,3; 11,31; 13,11).

Rozeznanie odnosi się do osoby, do wspólnoty, do grupy i działania duszpasterskiego.

Rozeznanie, zastosowane w środowisku towarzyszenia duchowego i powołaniowego, może być określone jako sztuka lub nauka, dzięki której poszukuje się i rozeznaje Boże pochodzenie (wolę Bożą) tego, co zachodzi w danej osobie czy grupie, czyniąc to w oparciu o znaki zewnętrzne, poruszenia wewnętrzne, procesy osobistego rozwoju i inne znaki.

Rozeznanie, o którym mówimy, pochodzi z doświadczenia wiary i ukrytej obecności (ale rzeczywistej) Tajemnicy Boga w osobie. Ta obecność nie jest statyczna, ale dynamiczna w doświadczeniu wierzącego i historii powołania²⁰.

Istnienie, w którym dokonało się rozeznanie, prowadzi do chrześcijańskiego życia formowanego przez Ducha (por. Rz 3,6,8) i kształtuje osobowość w wymiarze życia teologicznego (por. 1Ts 1,2n, 5,8-10; 1Kor 13,13; Kol 1 4). "Rozeznanie duchowe stanowi "konstans" w życiu chrześcijanina, pozwalający przejść od dziecięcego okresu wiary do okresu człowieka doskonałego i dojrzałego"²¹.

Dla św. Pawła rozeznanie nie jest kwestią analizy, ale wewnętrznego światła. Analiza przyczyn i rozumowe poszukiwanie prawdy nie są tutaj najważniejszymi ani determinującymi czynnikami. Rzeczy Boże poznaje się z Boga i z żywotnej łączności z Duchem dzięki wrodzonej wiedzy (cfr 1Kor 2,6-10). Ten, który poznał miłość Bożą, jest zdolny do rozeznania, ponieważ żyje w posłuszeństwie tej miłości, która przemienia wewnętrznie jego osobę, dlatego też jego zachowanie wypływa z tej wewnętrznej drogi (por. Rz 12,1-2). Poznanie woli Bożej domaga się mądrości i inteligencji duchowej, która przewyższa wszelkie ludzkie kalkulacje (por. Kol 1: 9b-11). Ale to Duch naucza żyć w rozeznaniu według życia teologicznego; jest to życie wiary, nadziei i miłości (por. Hbr 5,11-14).

Towarzysz duchowy żyje w rozeznaniu, wychodząc od doświadczenia Boga w swoim życiu. Jest to ważniejsze niż umiejętność rozeznania i to, czym jest rozeznanie. Dlatego że to, co jest istotne, to bycie pośrednikiem obecności łaski i zbawczego działania Boga. Działanie Boga w ludziach młodych przechodzi, w wielu przypadkach, poprzez tę obecność mediacji.

5.2. Pedagogika rozeznania. Kwestie, o których trzeba pamiętać

Życie wspólnotowe i środowisko wiary, odpowiednio zadbane, znaczące relacje i mocne życie duchowe – to sprzyjające elementy rozeznania.

Takim było w swoich początkach środowisko rozeznania, jakie preferował Ksiądz Bosko. Chłopcy przybywali do Oratorium, doświadczając pewnego kryzysu i osobistej przemiany poprzez zarażenie się nim i zanurzenie weń. System wychowawczy Oratorium stwarzał środowisko bogate w dynamizmy ludzkie i łaski (życie sakramentalne i modlitwa), które stanowiły punkt odniesienia dla rozeznania. Towarzyszenie osobiste w Oratorium wpływało z rytmu codziennego życia i spontaniczności. Oczywiście, to wcześniejsze doświadczenie wspólnotowe jest niezbędne w salezjańskim charyzmacie, kiedy mówimy o towarzyszeniu i rozeznaniu duchowym²².

²⁰ Por. A. BARRUFFO, *Discernimento*, S. DE FIORES – T. GOFFI (pod red.), *Nuovo dizionario di spiritualità*, Edizioni Paoline, Milano 1985, 410-429.

²¹ Ib. 420

²² Por. A. GIRAUDO, *Maestros y discípulos en acción*, en JUAN BOSCO, *Vidas de jóvenes. Las biografías de Domingo Savio, Miguel Magone y Francisco Besuccho*, CCS, Madrid 2012, 5-40; Ib. *Direzione spirituale in*

a) Wspólnota wspiera i troszczy się o sposoby towarzyszenia innym

Zwyczajne życie wspólnoty wychowawczo-duszpasterskiej stwarza wiele okazji i możliwości do towarzyszenia młodzieży i wychowawcom²³.

Uwypuklimy tutaj trzy podstawowe metody pedagogiczne w zakresie duszpasterstwa młodzieżowego:

- Pedagogika szacunku, miłości i zaufania, realizowana w pogodnym klimacie. Rozwój osobowy znajduje niezbędny "humus", by wzrastać w tym rodzaju pedagogiki, charakterystycznej dla charyzmatu salezjańskiego. Klimat miłości, zaufania i poszanowania realizuje się na poziomie różnych ról, przyjmując podstawowe zasady, by mogły być realizowane odpowiednie procesy osobiste. W tych procesach kryterium rozeznania jest bardzo ważne.
- Pedagogika "itinerariów wychowania w wierze" jako kontekst najbardziej odpowiedni, ponieważ występuje tam towarzyszenie osobiste, ale przede wszystkim można w nim zaproponować doświadczenie Boga we wspólnocie młodzieżowej. Wielu ludziom młodym towarzyszy się w ramach doświadczenia przebywania w grupie młodzieżowej, odwołując się do wsparcia ze strony przyjaźni i świadectwa wiary ich kolegów oraz osób dorosłych na poziomie wiary. "Itinerarium wychowania w wierze", odpowiednie do rytmu ewolucyjnego rozwoju i "itinerarium modlitwy" odgrywają żywotną rolę w duszpasterstwie salezjańskim, wraz z przygotowaniem i celebracją sakramentów inicjacji.
- Pedagogika towarzyszenia stanowi pomoc, by wzrastać i dojrzewać oraz rozeznąć wolę Bożą odnośnie do osobistego powołania, i ogólnie chrześcijańskiego życia, poprzez codzienną medytację w ramach życia wspólnotowego. Codzienne życie podaje różne informacje dotyczące zachowań, motywacji, postaw, otwarcia i uległości w odniesieniu do inicjatywy Boga; daje także okazje do miłości i pracy w wolności, aby przeżywać życie jako misję w stylu Jezusa.

Towarzyszenie w środowisku wspólnotowym i w różnych grupach jest tak samo ważne jak towarzyszenie osobiste. Wspólnota jest miejscem uświęcenia. Salezjański model wychowawczo-duszpasterski jest adresowany do nastolatków i młodzieży najbardziej potrzebującej. Prosty fakt wychowania jest aktem miłości, jest daniem, daniem życia²⁴.

b) Młody człowiek musi być przygotowany do rozeznania drogi Bożej w swoim życiu

Żyjemy w kulturze, która jest coraz bardziej świecka, krytyczna, charakteryzuje się myślą funkcjonalną i pluralizmem religijnym. Do tego dochodzi kryzys związany z religiami instytucjonalnymi, zwłaszcza dotyczący Kościoła, i zawężenie horyzontu

---

san Giovanni Bosco. Connotazioni peculiari della direzione spirituale offerta da don Bosco ai giovani, w: F. ATTARD – M.A. GARCÍA (pod red.), dz. cyt., 148-160.

²³ Por. DICASTERIO DE PASTORAL JUVENIL, *La Pastoral Juvenil Salesiana. Cuadro de Referencia*, Direzione Generale Opere Don Bosco, Roma ³2014, 114-117; M.A. GARCÍA MORCUENDE, *L'accompagnamento personale nella proposta educativo-pastorale salesiana*, w: F. ATTARD – M.A. GARCÍA (pod red.), dz. cyt., 261-289.

²⁴ "Educar es un acto de amor, es dar vida. Y el amor es exigente, pide utilizar los mejores recursos": PAPA FRANCISCO, *Discurso a los participantes en la plenaria de la Congregación para la Educación Católica*, Roma, 13 de febrero de 2014; M.A. GARCÍA MORCUENDE, *La educación es cosa de corazones. El modelo educativo-pastoral de los salesianos de don Bosco*, Editorial PPC, Madrid 2017. "Los jóvenes necesitan estar acompañados... Educar es... una aventura de crecimiento": IB. 247.

egzystencjalnego. A poza tym, w społeczeństwach zsekularyzowanych Bóg jest coraz mniej użyteczny.

A jednak Bóg łączy się z wiarą, znaczeniem oraz doświadczeniem więzi i relacji.

Naszym zdaniem, rozeznanie duchowe domaga się bodaj minimalnego przygotowania ze współczesnych ludzi młodych. To przygotowanie powinno być odpowiednio dostosowane do możliwości każdego człowieka młodego. Towarzystwo duchowe domaga się od nas, byśmy poważnie potraktowali troskę duszpasterską i to, co poprzedza wiarę, i przygotowali dany podmiot do przyjęcia propozycji Boga.

Świeckość jest pozytywna i czyni możliwym życie bardziej oczyszczoną wiarą. Wiara nie może negocjować niczego, co kultura ofiaruje jako ludzkie, ale to wszystko uzdrawia, oczyszcza i przemienia.

Te elementy, poprzednio wymienione, odnoszą się z szacunkiem do sytuacji i mentalności młodzieży, uwzględniając:

- wymogi humanizmu etycznego w odniesieniu do podmiotu jako takiego i w relacji do innych, takie jak: świadomość bycia osobą, poszukiwanie prawdy o sobie, autentyczność życia, poszanowanie odmienności, wartości etyczne...;

- wolny dar Boga i Jego łaski: dar, jaki składa z Siebie samego w osobie Jezusa Chrystusa.

Osoby towarzyszące umieją rozeznaczyć w życiu ludzi młodych wyrazy miłości Boga. Dostarczają również podstawy życia chrześcijańskiego i powołaniowego: otwarcie się na transcendencję, bezwarunkowe otwarcie na tajemnicę, radosne przyjęcie ascezy, z jaką łączy się to podejście do życia, decyzja w kontekście relacji z Bogiem i Jezusem Chrystusem...

Stąd też sztuka rozeznania jest najpiękniejszym aspektem towarzyszenia i specyfiką tajemnicy Kościoła. Wzorzec i metoda rozeznania mogą być rozpatrywane pod różnym kątem, zależnie od rodzaju towarzyszenia²⁵.

c) Rozeznanie potrzebuje czasu

Początek rozeznania ma swój moment, czas i formę w osobistej historii człowieka młodego, łącząc się z więzią miłości, którą tworzy Duch.

Łaska uobecnia się w wolności ludzkiej, która porusza się między współpracą z Bogiem i oporem, wywołanym tym faktem, iż On staje się centrum i fundamentem życia danej osoby.

Znane jest stwierdzenie papieża Franciszka "*Trzeba troszczyć się o serce, aby nie weszło zło*", odnoszące się do rachunku sumienia²⁶. W odniesieniu do charyzmatu salezjańskiego ta czujność oznacza prewencję (stwarza odpowiednie warunki) i wsparcie (dostarcza pedagogicznych środków do rozwoju dojrzałości ludzkiej i procesu doświadczenia wiary). Rozeznanie porusza się między kontrastami i wewnętrznymi napięciami; dlatego też "ja" osobowe musi być wzmocnione i przygotowane przez wychowawczą obecność.

Wiara jest krucha, ale i wyposażona w siłę wewnętrzną. Im większa kruchość w tym, co ludzkie i dotyczy wiary, tym bardziej potrzeba większego towarzyszenia (por. *Amoris*

---

²⁵ Se acompañan situaciones y problemas puntuales (madurez humana, estudios, relaciones familiares, amistad y pareja, etapa de vida espiritual, crisis de oración y de Dios...); y se acompaña la persona (Proceso humano-espiritual, integrando las cuestiones que entran en juego desde la vida real y el pasado pendiente).

²⁶ El papa Francisco ha subrayado la importancia del examen de conciencia para 'custodiar' el Espíritu que Jesús ha dado a todos los hijos de Dios; por. PAPIEŻ FRANCISZEK, *Homilia w Domu Świętej Marty*, 10 października 2014.

Laetitia 291), zgodnie z zasadą stopniowości, rozsądku i wyrozumienia w odniesieniu do ludzkich ograniczeń (por. AL 305).

Oczywiście, styl salezjański łączy zasadę "rozeznania ducha", obecną w tradycji, z kryterium prewencji i budzenia życia Bożego w ludziach młodych (radosne życie w przyjaźni z Nim). Osoba towarzysząca, z charyzmatem salezjańskim, musi być specjalistą od rozeznania ducha Bożego²⁷ i umieć wzbudzić go w życiu ludzi młodych, jak to umiał uczynić Ksiądz Bosko w odniesieniu do Dominika, Michała i Franciszka²⁸.

6. PODSTAWOWA I FUNDAMENTALNA ZASADA (OBSERWOWAĆ I CELOWAĆ W SERCE)

W tym procesie towarzyszenia, wcześniej czy później, dana osoba musi rozeznąć wolę Bożą, zdecydować, czy Bóg stanowi horyzont jej życia, tzn. podjąć zwyczajne decyzje, w których stawką są jej zbawienie i jej szczęście.

Osoba towarzysząca uczy ludzi młodych dynamiki wewnętrznego słuchania (w odniesieniu do aspiracji, pragnień, lęków, ulegnięć...), tak by ci nauczyli się rozróżniać i interpretować to, co wiąże się z naturalnym słuchaniem własnego "ja" i słuchaniem Boga; rozróżniać między tym, co wywołuje pragnienie i smutek, a tym, co rodzi radość i ukojenie, itd.

Ks. Cafasso stosował tę metodę wraz z Księdzem Bosko w odniesieniu do Michała Magone i innych chłopców; niektórzy z nich stali się jego pierwszymi synami.

Papież Franciszek często nawiązuje do tej mądrości tradycji duchowej²⁹.

Zaproponujemy tutaj podstawową linię przewodnią, pozwalającą wejść na drogę tego rozeznania, odnoszącą się do życia wychowawczego i duchowego ludzi młodych, niezależnie od sytuacji osobistej, w jakiej się znajdują³⁰.

Człowiek, kierując się swoją inteligencją i w świetle Ducha może rozróżnić między tym, co prawdziwe i tym, co fałszywe, między błędem a prawdą. Aby to uczynić trzeba uczynić przedmiotem obserwacji bodziec i reakcję, fascynację i pragnienie, zbadać, skąd pochodzą i dokąd prowadzą (konsekwencje); i jakim pozostaje wnętrze...

By zapoczątkować i przygotować do relacji z Bogiem trzeba (1 °):

a) Nauczyć się rozróżniać, wiedzieć, o co chodzi i skąd to pochodzi

²⁷ "Tak więc znajduje się w nas 'duch świata' i 'duch Boży', jednocześnie, jak ziarno i chwast w przypowieści. Aby po chrześcijańsku dojrzeć, trzeba umieć rozeznąć te duchy. Podstawą umiejętności rozeznania duchowego jest dokładnie tzw. 'rozeznanie duchów': zbadanie, czy duch świata czy też Duch Święty jest tym, który porusza nasze serce i kieruje naszymi decyzjami [...]. Ta pierwotna umiejętność rozeznania duchów nie jest łatwa, ale głęboko nieodzowna w rozeznaniu duchowym: EGIDIO VIGANÒ, *Komentarz do Wiązanek* '83, w: MARIO COGLIANDRO, *dz. cyt.*, 16.

²⁸ Por. A. GIRAUDO, *Maestros y discípulos en acción*, en JUAN BOSCO, *Vidas de jóvenes. Las biografías de Domingo Savio, Miguel Magone y Francisco Besuccho*, CCS, Madrid 2012, 5-40; Ib. *Direzione spirituale in san Giovanni Bosco. Connotazioni peculiari della direzione spirituale offerta da don Bosco ai giovani*, en F. ATTARD – M.A. GARCÍA (pod red.), *dz. cyt.*, 148-160.

²⁹ "Także na was Jezus kieruje swój wzrok i zaprasza, abyście do Niego przyszli. Drodzy młodzi, czy napotkaliście to spojrzenie? Czy usłyszeliście ten głos? Czy poczuliście ten bodziec, aby wyruszyć w drogę? Jestem pewien, że chociaż hałas i ogłuszenie zdają się panować na świecie, to wezwanie nadal rozbrzmiewa w waszej duszy, aby ją otworzyć na pełną radość. Będzie to możliwe, na ile, także dzięki towarzyszeniu doświadczonych przewodników, potrafiacie podjąć drogę rozeznania, aby odkryć Boży plan odnośnie do waszego życia. Nawet kiedy wasza droga jest naznaczona niepewnością i upadkiem, Bóg, bogaty w miłosierdzie, wyciąga rękę, aby was podnieść": PAPIEŻ FRANCISZEK, *List do młodzieży*, Watykan, 13 stycznia 2017: MISION JOVEN 319 (2017) 3/35.

³⁰ Por. M. RUPNIK - P. CERVERA BARRANCO, *El discernimiento*, Editorial Carmelo, Burgos 2016. Książka zawiera praktyczne i metodologiczne wskazówki dotyczące rozeznania, które uważamy za użyteczne.

- Skupić się na danym problemie i określić, o co chodzi (czyniąc to w sposób badawczy i świadomy); chodzi o problemy, które dotyczą sfery uczuciowej danej osoby. Wsłuchać się w uczucia...
- Odróżnić i rozróżnić między obserwacją psychologiczną (poprzez samoobserwację) a tą duchową (poprzez działanie Boże).
- Zinterpretować to, co pochodzi lub poprzedza skłonność do egoizmu i dążenie do prawdziwej miłości.
- Odróżnić to, co wypływa z samego tylko rozumu i emocji, od tego, co pochodzi od Ducha Świętego w materii rozeznania i towarzyszącej mu decyzji. Nie wszystko należy do zbawczego działania Boga, istnieją również siły przeciwne Królestwu łaski, które przytłaczają; bywa, że te, chociaż są dobre, podążają od "ja" w kierunku "ja" własnej "chwały"...

Ale jak można rozpoznać, skąd to pochodzi?

- To, co wypływa z dobra, z Boga i Królestwa (Królestwa Bożego) rodzi:
  - stan pokoju, chociaż nie zawsze rodzi pełny spokój, ponieważ pobudza do walki wewnętrznej, która narasta;
  - radość, która pochodzi od wewnątrz; chociaż czasem towarzyszy temu ból z powodu czegoś, co się traci, a co również pociąga;
  - wewnętrzną wolność, tożsamość osobistą i autentyczność; chociaż z pewnym cierpieniem z powodu utraty reputacji i szacunku ze strony innych;
  - większe zbliżenie się do Boga i Jego miłości, do Jezusa, do Jego ewangelicznego orędzia; chociaż to jest dalekie od doskonałości.
- Przychodzi większa chęć i pragnienie oddawania się innym ze wspaniałomyślnością i dzielenia się wiarą; chociaż przychodzi to z pewnymi oporami.
- I przeciwnie to, co wypływa z psychologicznych i rozumowych kalkulacji, osobistego egoizmu i sił przeciwnych dobru i Królestwu, zwykle rodzi:
  - głęboki smutek, chociaż chwilowo także zadowolenie i pozorne szczęście;
  - wyrzuty sumienia i poczucie winy, chociaż usiłuje się go usprawiedliwiać różnymi rozumowaniami albo uzasadnić tym, że robi się to, co robią wszyscy;
  - prymat pewnych wad i nawyków, które uniemożliwiają życie w wolności i prawdzie;
  - oddalenie się od Boga, od orędzia Jezusa i od miłości chrześcijańskiej;
  - coraz większe zamykanie się we własnym egoizmie i mroczności; zamknięty umysł.

Zweryfikować, od strony osoby towarzyszącej, wewnętrzny plan towarzyszenia (2°)

b) Kiedy osoba, której się towarzyszy, jest pogodna i "uporządkowana" w swoich uczuciach?

Zwyczajnie dana osoba:

- doświadcza i wyraża pogodę ducha oraz odczuwa wewnętrzny porządek (spokój), kiedy rozum, uczuciowość i wola są ukierunkowane na ten sam cel i dążenie;
- doświadcza również i wyraża niepokój, kiedy zachodzi poważna rozbieżność dotycząca kierunku czy podejmowanej decyzji, albo gdy dochodzi do wyboru w sferze rozumu, uczuciowości i woli.

Tak więc chodzi tutaj o uświadomienie sobie, w jakim kierunku się idzie? *Gdzie jest północ?*

Stąd też osoba towarzysząca pomaga wsłuchać się w to, co dobre i wywołuje pytania, aby dana osoba poznała, skąd pochodzą jej uczucia pokoju czy niepokoju i dokąd ją prowadzą; jakie myśli z nich się rodzą i w jakim kierunku ją popychają; jakie motywacje dochodzą do głosu i dokąd ją prowadzą.

Zazwyczaj występują dwa bieguny, które wymagają wyjaśnienia: Bóg i otępiałe "ja" (nieporadne i centrum rzeczywistości).

Jaki jest główny kierunek? W celu jego określenia dana osoba musi przyjrzeć się, czy jej myśli, jej wewnętrzne uczucie i jej wola prowadzą ją do Boga, zamykają (zacieśniają) jej "ja" i rozrzeszają jej spojrzenie.

Jeśli ma miejsce odpowiedni proces, Duch doprowadzi, wcześniej czy później, do umieszczenia Boga w centrum życia i oparcia się na Nim. Modlitwa, zwłaszcza ze Słowem, i życie będą tu decydujące.

Aby dalej postępować w relacji z Bogiem (3°):

c) Pojawia się istotne pytanie: w jaką stronę podąża i jakie jest moje zasadnicze ukierunkowanie?

- **Co mnie popycha w życiu?**, jak żyję? (jakimi motywacjami się kieruję?)

Muszę rozróżnić: co robię, jak robię i od czego wychodzę (od potrzeb, od wnętrza, od woli Bożej, od paschalnego wymiaru Jezusa, od Ducha).

- **Dwie perspektywy ukierunkowania w życiu duchowym:**

➤ **Od i w kierunku siebie samego**

Jak się przedstawiają dążenia przeciwne woli Bożej?

- Moje "ja" jest zamknięte i czuje się usprawiedliwione w swoim narcystycznym rozumowaniu i uczuciowości, aby dalej brnąć we własnej pustce. Otępiały umysł (największy nieprzyjaciel) działa na bazie uczuć i pragnienia uczuciowych rekompensat, utożsamiając je z największym szczęściem. Umysł i uczucie dostarczą racji ku temu, by przekonać, że wszystko jest w porządku, ale to usprawiedliwienie kurczowo będzie się trzymać własnego "ja".
- W zupełnie inny sposób będzie działać *Duch Święty*, jeśli dana osoba otworzy się na miłość Boga. Duch wskaże kłamstwo i ukaże osobie, że ta nie czuje się dobrze z samą sobą ani w odniesieniu do Boga. W ten sposób odwoła się do zdrowego rozsądku i zrodzi złe samopoczucie, chociaż same uczucia pozostaną w rozproszeniu.

Jeśli osoba jest autentyczna, nie zniesie presji ze strony Boga, który usiłuje wyrwać ją ze swoich wygod i swojego bezpiecznego schronienia, czyniąc to zgodnie z logiką życia Królestwa. Jeśli osoba zmienia się lub poprawia, może doświadczyć innego pokoju.

Duch daje światło, które pozwala rozróżnić między byciem zadowolonym i cieszeniem się szczęśliwym życiem, między byciem zadowolonym i byciem pogodnym w prawdzie, między doświadczeniem miłości satysfakcjonującej a miłością rzeczywistą i prawdziwą. A to dlatego, że ukochanie Zbawiciela oznacza ukojenie.

➤ **Od (przez) Boga i w kierunku Boga**

Jak przedstawia się dążenie, które zbliża do Boga, a w jaki sposób to, które oddala od Niego?

Jeżeli ukierunkowanie jest dobre, działanie *Ducha Świętego* (1°) podtrzymuje rozum, uczucie i wolę, kierując je w stronę Boga. Będzie działać na uczucie, karmiąc je duchowym pocieszeniem; na rozum, poszukując zrozumienia tego, co

jest przeżywane, i na wolę – popychając ją w kierunku działań służebnych i rodzących dobro. Osoba nadal żyje autonomicznie, ale wie, że to nie ona stanowi centrum. (2°) Wola Boża kieruje ją w stronę pójścia za Jezusem Chrystusem i wraz z Nim. Duch Boży poprowadzi w kierunku tego pokornego naśladowania Jezusa. Ale spotykają się tutaj również rozum i uczucia, które popychają do oddalenia się od tego centrum i fundamentu.

- Z drugiej strony, działanie "wrogiego", lub przeciwnego *ducha*, będzie usiłować oddzielić rozum, serce i dążenie (rozum, uczuciowość i wolę), aby zniszczyć właściwe ukierunkowanie i wywołać niepokój. Będzie wpływać na rozum, wzbudzając fałszywe zrozumienie, stwarzając przeszkody i zwiększając wątpliwości; na uczuciowość, wzbudzając przywiązanie do prestiżu i zainteresowanie osobistym "bałwochwalstwem"; na wolę, ukierunkowując ją na działania skierowane na branie i korzyści osobiste. Te fałszywe "dobra" dają się poznać przez lęki, obawy i oschłość, jakie zasiewają w duszy czy "w środku wnętrza". Jego strategia będzie polegać na skupieniu uwagi na początkowych pytaniach, nie pozwalając, by te stały się przedmiotem refleksji przed działaniem. Inne strategie mogą polegać na utrzymywaniu osoby na poziomie pierwszych bodźców, krępując ją błędnym i powierzchownym myśleniem odnośnie do wspomnień, osób i znanych wydarzeń...

d) Droga jest długa, to nie jest "kwestia" jednego dnia

Rozeznanie nie jest wynikiem kilku chwil modlitwy i refleksji, ale wewnętrznego procesu konfrontacji z rzeczywistością, analizy faktów, etapów dojrzewania ludzkiego, odniesienia do Ewangelii, żywej relacji z Panem i kontemplowania Jego tajemnic. Rozeznanie domaga się czasu i wewnętrznego wytchnienia.

Wskazania osoby towarzyszącej mają tutaj decydujące znaczenie. Nie chodzi o interpretację tego, czym żyje osoba, której się towarzyszy, ale o dostarczenie odpowiednich narzędzi, by można było nabyć mądrości w rozeznaniu wszystkiego, co zachodzi.

Te "narzędzia" są podstawowymi wytycznymi, zaczynając od uczuć, myśli i skłonności woli. Tych narzędzi, które mają ten sam charakter i otwierają na Ducha Świętego, jest wiele. Jednak relacja z Bogiem, słuchanie Słowa i odczytanie rzeczywistości w świetle wiary – są kluczowymi elementami w rozeznaniu duchowym.

Życie chrześcijańskie przeżywa się rozeznając; tak więc to rozeznanie nigdy się nie kończy. Jednak musimy pamiętać, że rozeznanie "par excellence" pochodzi ze słuchania Słowa i to w jego świetle trzeba rozeznawać rzeczywistość i życie wierzącego (por. Rz 12,2).

7. ZNAKI ROZEZNANIA DUCHOWEGO. ZDOLNOŚĆ ODWAŻNEGO PODEJMOWANIA ŻYCIA

Rozeznanie jest duchowe, a jego umiejętność polega na wydobywaniu działania Ducha Świętego w doświadczaniu wiary oraz w zwykłym życiu osoby powołanej. (31).

W rzeczywistości, najważniejszym punktem widzenia rozeznania nie są postanowienia do podjęcia działalności urzeczywistniania, lecz znaki przemiany, którą pozostawia w osobie oraz odmiana wolności, która zadziałała w niej, ażeby się ćwiczyła w posłudze, w pokorze i w rozporządzalności do dobrego działania, owocu przyjętej miłości. Jednakże znaczącym owocem, skutkiem i wynikiem, jest wzrastanie w więzi z Bogiem i z naszym Panem Jezusem Chrystusem. (32). Prawdziwość rozeznania nie polega na nagłej

odmianie, ale na przekształcaniu osoby wewnątrz jej świadomości bez pośpiechu, jednakże na przekształcaniu rzeczywistym. Postanowienia oraz odmiana postawy zwykle przychodzą później i są ostatnią rzeczą, którą się zmienia. Ponieważ, jeżeli odmiana jest owocem prawdziwej miłości, ta przychodzi z zewnątrz i w rytmie obecności miłości Boga. Rozwój ludzki i duchowy w sposób stały jest miejscem oraz znakiem rozeznania.

W rzeczywistości, każde postanowienie podjęte po rozeznaniu powinno być potwierdzone w czasie owocowania lub skutków, które następują w osobie. Potwierdza to później rozeznanie początkowe, domaga się także pewnego stopnia wierności i więzi z Bogiem.

Doskonałe owoce życia duchowego zostały przedstawione przez Świętego Pawła w 5 rozdziale (Listu) do Galatów, nazwanych także darami duchowymi: miłość, radość, cierpliwość, wielkoduszność, łagodność, dobroć, dobroduszość, wierność, skromność, zadowolenie, czystość.

Potrzeba wziąć pod uwagę, że postęp duchowy nie jest dostrzegalny widocznie, lecz jest rzeczywisty. Chce się powiedzieć, że życie duchowe i zjednoczenie z Bogiem w ten sposób uwiarygodniają w nich skutki i w nich owoce. Te pochodzą ze sposobu myślenia, odczuwania oraz działania. Jednakże się ujawniają w jakości więzi i w zmianie uzasadnień.

Jeżeli chodzi o dorosłych oraz młodzież, te znaki i owoce przychodzą także poprzez zdolność stawiania czoła ważnym tematom z ich życia oraz z ich osobowości.

Trzeba podkreślić, że towarzyszenie i rozeznanie urzeczywistniają się w wychodzeniu od rzeczywistości, że to jest to co następuje w rzeczywistości życia. Często w rozmowie się idealizuje: mówi się o pragnieniach, o tym co się myśli, o tym co się podoba lub nie podoba w innych osobach...

Prędko dołączają tematy rozmowy w rozwoju rozeznania:

- O tym co się wydarzyło od ostatniego spotkania:
  - Ważne sprawy.
  - Myśli i uczucia najbardziej wspólne (to co wydarza się wewnątrz).
  - Znaczenie rzeczywistości i tego, który działa, myśli i żyje.
- Pojednanie z historią minioną: zadania w zawieszeniu pojednania lub kiedy się powinno ponownie się przyjrzeć sposobowi zdobywania nowego znaczenia i przyczyny w obecnym świetle.(33).
- Uczuciowość i seksualność minioną oraz współczesną. Uczucia, więzi, rozwój uczuciowy.
- Stosunki międzyludzkie: rodzina, przyjaciele i przyjaciółki, społeczeństwo, adresaci posłannictwa.
- Inne ujęcia dojrzałości i zmiany osobowej: rozwój i świadomość duchowa, etyka odpowiedzialna, jakość więzi, praca...
- Pole strukturalne lub wytrzymałość osoby: Wartości, postawy i potrzeby; emocje, uzasadnienia i zasady obrony...(34).
- > Życie jako powołanie, posłannictwo i twórczość... Prawy zamiar we wszystkim...
- Wiąż z Bogiem: podobieństwo i historia więzi z Bogiem, pojęcie Jezusa Chrystusa oraz wiąż z Nim, przebaczenie w imię Jezusa, życie sakramentalne...

- Modlitwa: Wprowadzenie do więzi z Bogiem, sposoby i pedagogia, badanie modlitwy, działania punktualne (dni skupienia, ćwiczenia duchowne)...

UWAGA 1 –a:

Ponieważ tak jak rozwój rozeznania, powinna nastąpić sprzeczność pomiędzy biegunami: rzeczywistym i podmiotowym; podmiotowym i osobowym. Dlatego, mamy analizy rzeczywistości i ukierunkowanie Słowa. Ważne jest zaufanie.

Przewodnik stwarza tę sprzeczność, słuchając to co się wydarza w subiektywności osądu osoby (pomagając w jej rozumieniu) i w tym samym czasie, ofiarując bezstronne treści (o nauce chrześcijańskiej i analizach rzeczywistości). Jeżeli osoba wchodzi na drogę wiary, Słowo jest odniesieniem obowiązkowym. Jedynie Słowo osiąga istotę duszy (por. Hbr 4, 12).

UWAGA 2 - a:

Przewodnik powinien umieć popierać ducha poszukiwania w kierunku prawdy, piękna i ujęcia najbardziej słusznego życia w życiu młodzieńca. Dlatego, zwróci się do Jego szlachetnego serca i do tego co Bóg rozbudza w nim. Nade wszystko, pragnienie „świętości”, pragnienie „większej” miłości i pewnej intuicji teologicznej

(żyć z wiary w zaufaniu, miłości darmowej i nadziei w cierpliwości). Zmysł lub wrażliwość teologiczna jest bardzo ważna; można się wychowywać z wielkodusznością, darmowością za wszystko, ofiarą z samych siebie ...

8. DYNAMIKA DUCHOWA WEZWANIA POWOŁANIOWEGO

Rozeznanie stosuje się do życia chrześcijańskiego, w tym do czego się ma powołanie. Kiedy to się wydarza w sposób szczególny, rozeznanie nabywa różnego wymiaru, według dynamiki biblijnej powołania, wychodząc ze duchowej struktury wiary.

Każde powołanie chrześcijańskie powinno być przedmiotem rozeznania, wychodząc od swojego początku duchowego, ale także jako odpowiedź wolna i pełna ufności. Każde prawdziwe powołanie ma swój początek w wezwaniu oraz swoje odbicie w odpowiedzi; zatem, rozpoznaje się wychodząc od tej podwójnej dynamiki.

Wezwanie do powołania jest odpowiedzią przyjętą oddającą się Temu, który wzywa, który działa wewnątrz natury osobistej. W takim celu określają swoje dynamiki:

- *Pomysł jest od Boga: „Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli Go nie pociągnie Ojciec, który Mnie posłał” (J 6, 44).*

- *Osoba wezwana pozwala na udzielenie porady i słuchanie Tego, który woła i tego kto prosi; jest zatem usposobiona do odkrywania wezwania w upodobaniach osobistych i w historii każdego dnia, oraz do wybierania z odpowiedzialnością sposobu życia, wyrażając na niego zgodę.*

- *Bóg jest obecny i podejmuje troskę z zapalem Ducha oraz dostrzega osobnika. Postrzeganie tajemniczej obecności Boga rozeznaje się w dobrych dziełach, w rozwoju przemiany, w wewnętrznych poruszeniach, w pogodnej i ufnej rozporządzalności, w wewnętrznej wolności, w gorliwości apostołskiej i charyzmatycznej oraz w „celowości bycia”. Lecz formą bardziej jasną jest obecność wlana w Bogu, w pewnych szczególnych przypadkach.*

- *Wezwanie wnosi wolność i niezależności osoby.* To nie przychodzi w sposób cudowny: każdego słucha, przyjmuje, odpowiada i wyraża tę odpowiedź z uzasadnieniami, myślami, sposobami bycia, w okolicznościach; ale będą pewne twarde doświadczenia i podstawowe, które odciskają „pewność” wezwania. Odpowiedź jest owocem łaski, Ducha; nie jest owocem woli, ani własnych zasług. W ten sposób tworzy odpowiedź w wymiarze, w którym łaska Boża przybliża do jednego kierunku a nie do drugiego. Przyciąganie bardziej „odczuwane” i towarzyszeniem komuś przez wolność wewnętrzną oraz przez głęboki pokój serca, jednakże tworzy odpowiedź, która w wielkiej części jawi się jako „posłuszeństwo”. „Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli go nie pociągnie Ojciec, który Mnie posłał”(J 6, 44). A znakiem wezwania do powołania, które budzi pragnienie zobowiązania apostołskiego, pragnienie projekcyjne, ustalenie tożsamości z ideałem lub naśladownictwem w nawiązaniu do osób...

- *Charyzmat szczególny wspiera w utożsamianiu elementów konkretnych odpowiedzi w szczególnym posłannictwie w zgodności z przyciąganiem duchowym: „Oto ja, poślij mnie!” (Iz 6, 8).*

- *Wezwanie i odpowiedź na powołanie urzeczywistniają się w życiu według wyboru, przedstawionego drogowskazu przez charyzmat i w odpowiedzialności za formację osobistą.*

Wezwanie do powołania rozeznaje się także w rozwoju *nauczania*, z oczami utkwionymi w Jezusa i w rzeczywistość, dla odkrywania każdego dnia zbawczej woli Boga.

Zatem, przedmiotowy wymiar wiary(treści)pozostaje włączony w wymiar podmiotowy osoby, młodzieży, według rytmu ich etapów dojrzałości. Wezwanie staje się rzeczywistym w życiu codziennym, jednakże życie ofiaruje kryzysy i etapy, w których jest koniecznym większe rozeznanie i dowartościowanie powołań. (35).

Przewodnicy są świadkami tej dynamiki, która zawiera *rozważanie i praxis*. Osoba wezwana kształtuje się wewnątrz, w życiu rzeczywistym oraz w życiu wspólnotowym.

9. ROZEZNANIE DOMAGA SIĘ POŚREDNICTW I PRAKTYCZNYCH NARZĘDZI

Duchowość chrześcijańska jest doświadczeniem, które się sprawdza w rzeczywistości. Bóg jako taki, nie objawia się bezpośrednio, ale żyje wcielony i ukazuje się przez pośrednictwa.

Temat pośrednictw jest punktem głównym w rozwoju duchowym, bez usuwania możliwości natychmiastowości Jego obecności i zupełnej wolności, w doskonałej wolności. Doświadczenie wlane Boga powinno być bardzo dobrze rozeznane...

Bóg chce i może łączyć się w sposób bezpośredni, jednakże to czyni, głównie poprzez pośrednictwa; jednakże ofiaruje się im, ponieważ daje się jako dar i jako łaska. Istotna jest wiara w Niego, miłość do Jego świętej woli i rozporządzalność do posłuszeństwa.

Jednakże pedagogicznie towarzyszący umie przedstawić narzędzia, które pomagają w rozeznaniu duchowym, w celu wzrastania w życiu Boga lub dla podjęcia postanowień.

9. 1. Pośrednictwa życia duchowego

a) Pośrednictwa Historii zbawienia i Kościoła

- Jezus Chrystus, Pan: pośrednictwo, w którym schodzą się wszystkie inne. On jest Ośrodkiem. Ta zasada przekracza całe objawienie i Ewangelię. Odniesienie do Jezusa jest głównym tematem we wnętrzu duchowości chrześcijańskiej a zatem towarzyszenia.

- Eucharystia i sakramenty.
- Słowo (Święta Eucharystia) i żywe przepowiadanie.
- Kościół jako Lud Boży wspierany przez Ducha Świętego(nauczanie...).
- Znaki czasu (historia człowieka, praxis Królestwa).
- Dzieła miłości: dzieła miłosierdzia, ćwiczenie miłosierdzia i cnót...
- Zarys duchowości charyzmatycznej.
- Posługa towarzyszenia jest pewnym pośrednictwem Kościoła, „troską o dusze” i drogą uświęcenia; jednakże ma swój czas w każdym człowieku.

b) Pośrednictwa życia zwyczajnego i znaczące doświadczenia:

Doświadczenia życia codziennego są różnorakie. Jednakże istnieją ważne pośrednictwa, które zostały wskazane przez doświadczenie Boga i przez bogactwo życia osobistego.

- **Życie zwykłe.** W zwykłości urzeczywistnia się niezwykłe. Życie zwykłe jako pośrednictwo Boga jest zawsze nowością i twórczością; ponieważ Bóg zbawia w historii i w życiu każdego dnia.
- **“Drogowskazy, wychowania w wierze” i “drogowskazy modlitwy”.** CEP jest Duszpasterstwem Młodzieżowym miejscowym, które stawia na pierwszym miejscu, w środowiskach i kręgach Duszpasterstwa Młodzieżowego. Młodzi mają sposobność uczestniczyć w grupach wzrostu we wierze i w więzi z Bogiem. Ten wybór powinien być na pierwszym miejscu i jest ważnym dla osobistego towarzyszenia.
- **Samotność i milczenie.** Uczuciowość radosna, rozważanie, zdolność pozostawania na samotności, pracować w pokoju z innymi, wspólnota głęboka z osobami drogimi oraz z grupą wspólnotową, obecność Boga, gorliwość duszpasterska, świat bliski...
- **Odpowiedzialność duszpasterska i etyczna(praca).** Praca i miłość idą razem, jako zdolność podejmowania i życia rzeczywistością, bez uciekania się w urojenia, w pragnienia idealizowane, w fantazje i w lęki. Odpowiedzialność za działanie jest życiem duchowym.
- **Więzi znaczące.** Więzy z Bogiem jest uczuciowa, a ta się rozwija i się wzbudza przez próbę i w odniesieniach zdrowych i znaczących ('twarzą w twarz').
- **Modlitwa** jest pośrednictwem uprzywilejowanym. Przez nią samą rozwija się życie osobiste i życie Boga (bez podtrzymywania racjonalizacji, fantazji lub pragnień rzutowych). Prawdziwa modlitwa żyje także w głębokiej uczuciowości, w pojednaniu z rzeczywistością, w miłości bezpłatnej i w więzi Bogiem. Zdawać sprawozdanie: modlitwa i słuchanie Słowa; modlitwa jest poznaniem samego siebie; modlitwa i włączenie się rzeczywistości. Jest to ważna chwila dla wprowadzenia *Lectio divina* jako uprzywilejowanego sposobu modlitwy.
- **Sprzeczność („rywalizacja”)** jest mądrością rozeznania, kiedy wszystko czyni się dobrze. Wymaga zaufania i przyjęcia: kosztuje i czasem czyni zło; jednakże daje pokój, otwiera horyzonty.
- **Doświadczenia końcowe,** które przeważają i łamią, tak w pełni jak w braku: mieć dziecko, pełne doświadczenie modlitwy, śmierć, cierpienie,

upadek...Przewodnik wie jak wykorzystywać doświadczenia, w których osoba zostaje zaskoczona i mocno uderzona. Pośrednictwa życia zwykłego są różnorakie.

9. 2. Narzędzia do towarzyszenia w rozeznaniu

a) Rozmowa: Narzędzie podstawowe osobistego towarzyszenia

Rozmowa osobista jest dziedziną uprzywilejowaną, w której się urzeczywistnia dynamika odniesienia, rozmowa oraz wyjaśnia się rozwój analiz rozeznania.

Rozmowa ma swój sposób i wymaga ćwiczenia, ufności i zaufania.

Rozmowa osobistego przewodnika jest spotkaniem uprzywilejowanym: Jakie jest odniesienie, które ustala przewodnik z osobą będącą pod opieką i odwrotnie?

➤ **Przed rozmową dla przewodnika:**

- a) Czas zastrzeżony i rozległy, z postawą pogodną, dokładnym miejscem.
- b) Moje przygotowanie osobiste, które mieści w sobie modlitwę.
- c) Czytać zapiski poprzedzające o osobie i pamiętać swoją historię.
- d) Sala gdzie się spotykamy i warunki poufności.

➤ **Rozmowy zwykłe**

- 1) Przyjąć, słuchać i rozumieć młodzieńca z jego uczuciami, zasadami, pragnieniami.
- 2) Wesprzeć go i pogłębić poprzez rzeczowość, bezpośredniość i badanie.
- 3) Można dać lub ofiarować temat na dowód, etapy lub okoliczność, w której się znajduje.
- 4) Według roztropności, otworzy się konfrontacja lub interpretacja.
- 5) Można uczynić jakąś propozycję, dla wyborów lub działań. Pomóż mu.

➤ **Rozmowy celem uzupełnienia towarzyszenia:**

- 1) Przewodnik /a czyni swoją ocenę z uwzględnieniem przebytej drogi.
- 2) Przewodnik/a uzupełnia swoją ocenę.
- 3) Otworzyć się na przyszłe doświadczenia.
- 4) Obmyśleć rozdzielenie i przemieszczenie uczuć. Odniesienie dwojga niech się stanie pożegnaniem i przemieszczeniem uczuć. Odniesienie jedynie do Boga dwojga.

b) Pewne narzędzia pracy dla towarzyszenia

- * **Zeszyt przewodnika.** To narzędzie poufne jest ważne dla przewodnika, który bierze poważnie życie osób towarzyszących, których jemu powierza Pan. W tym zapisie znaczące punkty widzenia rozwoju osób towarzyszących i punkty widzenia spojrzenia przedmiotowego wpływu i pracy osoby. Obserwować możliwe odniesienia zmian.
- * **Dziennik osobowy osoby towarzyszącej.** Niektórzy go nazywają 'zeszytem duchowym' w którym osoby, którym się towarzyszy zapisują oddźwięki, rozwój rozeznania, konkretne propozycje, postanowienia do podjęcia i przede wszystkim więź z Bogiem w modlitwie oraz słuchanie Słowa.
- * **Plan osobisty.** Plan osobowy należy do pedagogiki osoby w rozwoju, świadomy swoich możliwości oraz swoich ograniczeń, który rozeznaje dzieła Boga w rozwoju przemiany...
- * **Autobiografia.** Autobiografia jest mocno użyteczna dla osobistej świadomości, dla osobistego egzaminu, dla czynienia pewnej lektury wiary i dla rozeznania. Przewodnik instrumentów dla wspomnienia osoby towarzyszącej do zatrzymania się, rozważenia własnego życia weźmie je w własne ręce.

10. PODSUMOWANIE

Przedmiotem tej konferencji było danie pewnych śladów rozważania nad "rozeznaniem i postanowieniem w rozwoju towarzyszenia", w kontekście Wiązanki 2018.

Zaczęliśmy modlić się z Samarytanką . To opowiadanie przypomina inne, to o dobrym Samarytaninie. Myślę, że Pan pragnie odcisnąć 'ducha samarytańskiego' w członkach Rodziny Salezjańskiej, dla troszczenia się z oliwą współczucia o zranionych młodzieńców; dla bycia właścicielami gospody i stróżami w głoszeniu Królestwa, Królestwa miłosierdzia; albo rozbić namioty wiejskie w miastach, na dalekich obszarach ziemi i również wrogich dla szukania młodzieńców zagubionych. Jesteśmy członkami wielkiego szpitala, którym jest Kościół, przyjęcie i ucieczka najsłabszych.(36). On zapłaci w swoim czasie, kiedy powróci.

Nas, Rodzinę Salezjańską, dotyczy teraz towarzyszenie młodym, poznawanie Boga i rozumienie z nimi drogi najbardziej odpowiedniej, ponieważ urzeczywistnia się w ich życiu obietnica Zbawienia i poznają Jezusa Chrystusa. Jednakże bycie świadkami wiary, wychowawcami i przewodnikami duchowymi wymaga pewnego procesu nawrócenia i formacji.(37). Pragnę wyrazić moje przejęcie formacją do tego urzędu. Kościół o to się modli a także młodzi. (38). Zostaliśmy wezwani do bycia przewodnikami i mistrzami duchowymi, z życiem wewnętrznym i dobrze uformowani.

Droga polega na odzyskiwaniu doświadczenia duchowego naszych założycieli i prawdziwy styl wychowawczy Systemu Zapobiegawczego, z gorliwością apostołską i miłością apostołską Dobrego Pasterza. Kiedy możemy być zdolni ubogacać misję wychowawczą na ile jest to konieczne ponieważ młodzi doświadczają Boga; gdy jesteśmy zdolni być właściwymi przewodnikami w słuchaniu i w rozeznaniu duchowym, mężczyznami i niewiastami Boga, świadkami i mistrzami w sprawach Ducha. To się przemienia w zaproszenie Pana i w powinność dawania dzisiaj odpowiedzi młodym oraz do prośby Kościoła. Wszyscy zostaliśmy zaproszeni. Kto się znajduje na liście? Kto się pozwala kochać przez Ducha Boga?

Po tym wystąpieniu mam nadzieję być oświeconym , zapalonym i wspartym w rozróżnianiu jak iść naprzód w tym temacie według Woli Boga, na poziomie osobowym i na poziomie instytucjonalnym w każdej grupie Rodziny Salezjańskiej.

Liczne podziękowania.

Juan Crespo sdb